

№10 май 1930

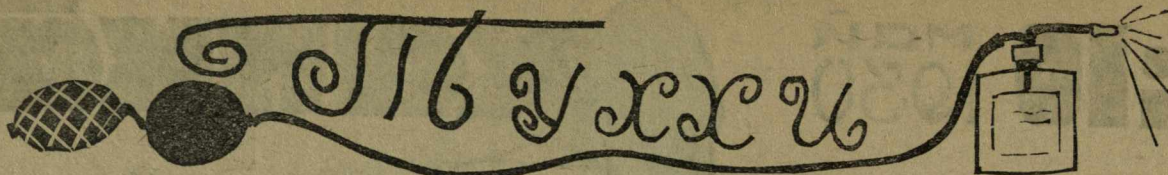
ЖАЛКАН

Хайпёр убрештенисем сѣртме кампанине йапӑх хатѣрленессѣ.

— Мана йурӑхлӑ ӧс тӑварсӑ кусем.
Лӑх-лӑх-лӑх-лӑх... Лӑх-лӑх-лӑх-лӑх...

(Темиҫе пайла, пролокпа еппилаклай роман).

Пролок.

Петёр Кёркурзә арәмән пиҫе ҫырла шывёпе ҫуна пек илемлө пулна, куҫсем ҫине пәхсан, унта макнит пур пек, темёскерле ҫапах ун ҫине пәхса тәрас килет ҫынән. Ҫавән пек илемлөх ҫалкуҫе тапса тәракан питлө-куҫла арәма упашки пит йуратна. Йуратна та, анҫах аһа ытти ҫамрәксем туртса илесренх пит хәранә. Кевёҫнө. Вәл кевёҫнине пөтөм йалөпе пөлнө.

— Питна каштах хәрәм сөрсө ҫүремелле марши сан, тенё вәл пөре арәмне.

— Ма?

— Йалөпех каҫа илесшөн пулө, тетөп сана.

1-мөш клава.

Петёр Кёркурзә арәмө ҫывәракан сарай шәтәкө витөр ирхи хөвөл пөрҫисем көрсө кайса, ашшән пәхсанах, Петёр Кёркурзә вәранса кайна.

— Хулана ирех тәрсә кайас тенёҫтө пайан, тесе вәранна вәл колхос өҫөпе хулана кайма шухашласа выртнәскер.

— Фу! Мөн шәрши ара ку сәмсана кәтәкләт. Тфу! Майра шәрши... Ой, шәрлә!.. Туххи. Отеколон ку. Ха!.. Манран кәрети ку, арәмрани? Ах шуйттан! Арәм туххи шәршлә... Уҫыттелрен сулан шәрши кәркелеҫтө. Ҫав аппалана өнтө туххисемпе. Уҫыттелрен ман арәма ҫапна. Ҫөрле, өлө ҫывәрсә кайсан, уҫыттел патне кайса килнө өнтө ман арәм. Ах, ку хитре арәмпа пөтөс пулат... Мөнде пурәнас?

Понк!—тутарҫө арәмән аяаккинҫен.

— Хоспоти, хоспоти!—тесе сиксе тәҫө арәмө.

— Парам сана «хоспоти»! Кама йәпатса килтөн ҫөрлө?

Лаҫ сурҫө арәмө Петёр Кёркурзән пиҫө ҫине.

— Мөн мәшкәлан.

Ҫат!—сүтәлтарса йәҫө Петёр арәмө пиҫәнҫен.

Арәмө йөрет.

Хулана кайас умөн, пөр ҫышкипе анҫах мар, икө ҫышкিপех хөнесе хәварҫө вара Петёр Кёркурзә арәмне.

2-мөш клава.

Тепөр ирхине каллех Петёр Кёркурзә туххи шәрши арәмөпө кевөҫтерет. Кевөҫтерет анҫах мар, халиҫен пулман пысәк харкашу туса илтерет.

Виҫемөш ирхине Петёр Кёркурзә кевөҫтерекенни туххи шәрши анҫах мар, ураххи те пулна.

Пәхәт урайне. Хура йәпала выртаҫ. Тытаҫ. Пиншак. Шәршласа пәхәт те пиншакне:

— Арәм шәрши көрет кунтан, тет.

Йәнашмастәпши тесе арәмне те шәршласа пәхәт, пиншака та шәршласа пәхәт—пөр йышши шәршах. Пиншакө уҫыттелөн. Колхос өҫөпө пөрлө ҫүренөскер лайах палла өнтө Петёр Кёркурзә уҫыттелөн пиншакне.

Арәмне вәратмарө. Пиншакне пуҫтарса хуҫө. Вәранса тухна хөвөл ун ҫине кулса пәхрө.

3-мөш клава.

Тепөр каҫхине Петёр Кёркурзән армана ҫәнәх

авәртма каймалла пулна. Ҫерет ҫитнө. Арәмне шанмаст. Пүрте питөрсө хәварна. Уҫсине илсө кайна.

Петёр арманта. Арәмө пүртре ҫывәраҫ. Пөлөтпө хупланна ҫөр төттөм.

Пөр өмөлкө Петёр Кёркурзә хапхинҫен көҫө. Йәпшәнса утаҫ. Иртнө каҫ Петөрпө арәмө ҫывәрна сарайне көҫө. Вырән патне пыҫө. Вырәнне сарна. Ҫылайҫҫен итлесе тәҫө. Хыпашларө вырәна Ҫуптаҫасшәнҫө пулө те... Татах хыпашлама тытанҫө. Вырән ҫинҫө выртаканни:—Ме-кек!—тесе кашкәрсә йәҫө.

Өмөлкө: хоспоти, хоспоти, тесе ҫәтәлти-ҫәтәлти тара паҫө мөн вәй ҫитнө таран урамалла. Ҫупна май амин, амин, тесе сәхсәхса пыраҫ.

Мәйракалла каҫакана хыпашланә та вәл, шуйттана хыпашларәм, тенө. Каҫака пуш вырән ҫине пырса выртна пулна.

Ирхине тавәрансан каҫакине кәларса йәма Петөр хапха аләкне уҫаҫ.

— Мөн ку?—тет вәл төлөнсө.—Каҫака туххи шәршәллә пулса кайна.

Төлөнсө хытсах кайна Петөр.

4-мөш клава.

Тепөр каҫхине Петөрпө арәмө тула выртна ҫыларма. Петөр ҫөрөпө арәмө уҫыттел патне кайасине сыхласа выртна. Арәмө кайман. Ирхине, нәшнәш туса шәршласа пәхсан та, арәмәнҫен туххи шәрши тухни пәларман. Тепөр каҫ та ҫавән пекөх. Виҫемөшөҫө те. 4-мөш каҫхине, куҫсем хупәнасшән тәрмашна вәхәтра, хапхаран такам йөрипен көнө сәсә илтөннө. Пәхәт—хапхаран көнө ҫын сарайнелле пыраҫ. Петөрпө арәмө выртна вырән патне пыҫө. Итлесе тәҫө. Унтан сарайне туххи шәрши тапса тухрө. Уҫыттел пиншакәнҫен көнө шәршә.

Петөрөн пуҫ хыҫөҫө мишук пулна. Мишукне илет те, хайхи пына ҫын пуҫне тәхәнтартса лартаҫ. Мәшләт ҫынни, анҫах сәсә кәлармаст.

Арәмө, конешна, сасартәк вәранса кайна. Ну, панә вара Петөр хайхи пуҫне мишук ашне туна ҫынна ҫышкәпа! Сылтәм ҫышкипе те ҫапна, сулахайипе те.

Хөнесен-хөнесен мишукран сәсә тухма пуҫланә.

— Петёр Кёркурзә, Петёр Кёркурзә!—тенө сәсси.

Сәсси уҫыттелөн сәсси мар. Упрәмән пулна. Ҫил арман хуҫин.

Еппилак.

Петёр Кёркурзә уҫыттел пит тусла пулна. Пөрлө вөсем колхос уҫна йалта. Колхос прөҫөтәттелө Петёр Кёркурзә уҫыттел хушшине харкашу күрес тесе ҫав кулак каҫсерен пырса Петёр Кёркурзән ҫипөр ҫывәрсә выртакан арәмне туххисем сапа-сапа хәварна. Уҫыттелөн пиншакне те ҫөрлө вәрласа тухса Петёр Кёркурзә арәмө ҫывәракан сарайне вәлах пәрахса хәварна.

Ку өнтө кулакән пөр шухәшө. Тепөр шухәшө ҫапла пулна: хуйхәпа етем өҫмө тытәнаҫ,—Петёр Кёркурзә, арәмө ҫине шанманнипе, өҫмө вөрөнтөсө колхоса салатса йарас, тенө вәл. Анҫах хәвәрах куртәр өнтө, өҫө тухайман. Май килмен. Пултарайман.

Йәван-Муҫи.

Йанкурас хёр шырайт.

Ман хысһан пёр шёшлек пуля йевёрлө ура тунине кукартмасар пёзёк аёа ыуаы. Аёи зёлөм ёапаёё йевёрлөрех: калпаёё маня, урисем ёинёе, хай каёёар.

— Аёта ханана ёёнме-и? Ай-ай, ес еёё пёзёклех зёлөм туртан?

— Мар. Хуёкасине ёураки тума.

— Мён еёё пёзёк пуёпах ман ёынна тярхланя пек каласан.

— Ёанах. Аттесем вайпа авлантарёёё те.

— Авлан шуйттан аёи! Авлан! Кирек хасан та пёрре авланмалла вёт, тунката! Килес сул вунулт-та кайан вёт.

— Анне, анне! Пайан Петёрпе тямран шахлиё нумай турамяр. Маруканне пукане варларам пайан, анне. Акя.

— У-у, йяёа! Ун ёинёен мар, авлан теёёё сана.

— Атте, атте, мана хутран купас туса парха. Кайран еёё кайяё ёмартисемпе уляштаряп.

— Йялт авланаёёё те, пирён те авлантарасах. Ёамряё ёын малаллах, ёитёнет. Ав халё хаван ка-вапу таран пуляё уш.

— Атте, еёё пайан пионера ёырянтам. Хёрлө калётаё ёакмани, тет, илсе пар.

— Ех, шуйттан пуёани! Авлан теёёё сана. Ёёр памаёёё вёт халё авланмасан. Ёмёр ёёрёёр мёнле пуранма шутлан? Кам арамна, аёу-паёуа ёмёр ёёрёёр тарантараё,—ёине тарсах йяёарлантараё ашёё аёана.

Аёа телённипе анёах Марукпа икёён ёне сумал-ла, Петёрпе салтакла выёёанисене аса исе, калле-маллё пёзёк туйа ёине утланса пёрте кисрентерсе ыуаы.

Ёанах та. Халё шат сан пеккисем авланаёёё. Ак халё Петуёк авланёё 16 султа, Микита 15-ре, Танил-ле вунёиёёе кайня хуё,—йёёлтет амашё.

— Какуй каласай те. Аёта тухар хёр пяхма.

Ёурпай мён ёинёен ёырнине пёлеймерёр пуля. Йанкурас йалё (Елёк р.) ёураки, йе ёёртме иртеё-ёен ёёре кёмесен ёмёр ёёрёёр йулмалла тесе тал-каёпех авланма тыёаня. Ку халапа кулаксем сар-са йаня. Нумайёёё Йанкурас йалёнёе 16 сулхи-сене авлантарня. Левенти Уртемёа 17 сулхине ав-лантарса 15 сулхи ваёёи те хёр пяхня. Мён пурё ёиёёён авланя ёамряёсёнён. Хашё-пёрисем ка-ланя тарях, Йанкурасра ёёртме таваёёён авланман ёын пулмалла мар. Кун пек суяа ытти йалта та куранкалаё.

Н. Ёурпай.

ХАЛӀХ ЁЁЁ.

— Еёё тапак туртмаёанёёёёкоха. Ма тапак ёикёё кайатян?
— Пайан супотнёк.

АСЛА ЁЕРЕТСЕН МАН ВАХАЇ

Пурнаҫ ни лайах, ни наҫар ҫыннан активлахе пѣтет иккен. Активлах вѣл, ӳе ытла лайах ҫухне, ӳе тата хырам ашҫикѣ кашкарла уланѣ вахатра 100 проҫѣана ситиҫен хѣпараҫ. Ытла лайах ҫухне етем ѳмѣтсѣрленет те, тата лайахрах пултѣр тесе, ѳмѣҫѣн пѣккинех туртса кѣлараҫ; наҫарланса ҫитни, вара, вѣл хуҫ те кама та пуҫхѣрлѣ таратма пултараҫ.

Атѣл тарѣх таҫта ҫава шѣтакне ситиҫен, ҫурсѣр йенҫи Капкасан ҫесен хирѣсем тарѣх йуртса ҫуренѣ пирки, манѣн кѣсйери наркомфин ҫамѣрлах шѣхѣрма пуҫларѣ. Кайна ҫухне ман пѣртманик хупѣнайми туллиҫѣ, Шупашкара кайалла ситрем те, хурт такакан паршивѣй йыҫа хырамѣ пек хѣврѣлса кенѣ пушѣ пѣртманик, шолт! туса хупѣнакан пулҫѣ. Ех, активланса кайрам, ҫупатап — хама хам та ҫараймаҫтап.

„Вахѣт ирттѣр, сийес килни кѣшт лѣплантар“, тетѣп лѣпсѣртетсе пынѣ май.

ҫупатап та „Волонҫтор“ комун ҫленѣ Йѣкнаҫти „нушине“ аса илетѣп. Унѣн пѣрре (ака ҫинҫе ываннаран, штоҫ) лаши хуйса кайна:

— Вот нуша ҫакланҫѣ. Лаша тѣр-рѣн-тѣк-кин тѣр, тѣр, тѣр-рѣн-тѣккин тѣр, тѣр тутарса вѣсет, ѣна кура пѣкѣ унки, кахал, — шинкка — шинкка, шинкка — шинкка, тукаласа пыраҫ!... Вот нуша! — тет Йѣкнаҫти.

ҫупатап. ҫавар типсе ҫуркаланса кайрѣ. Кѣвас сутакаан майра патне пытам та:

— Вунҫиҫѣ пуслѣх ҫурпулштух, кѣвас парха, — терѣм.

— Ёерете...

— Саттылѣк!..

— Пар ѣна ылтѣн куслѣхѣнҫен!.. Ма вѣл саттылкѣ ёеретне тамасҫ? — кашкарасҫѣ.

Пѣхатѣп, хѣрѣх ҫын ытла хурере тарѣт. Кайра тараканнисем малта кѣвас пѣкки мѣнле шолтлатса тухнине кураҫсѣ те, ҫук сурҫѣкне виҫѣ хут ҫатаҫсѣ. Енѣ те ҫапла тѣватѣп.

Кашни ҫын пѣр ҫурпулштух кѣваса 90 ҫеккунт хушшинҫе ѳссе йараҫ. Ман умра 40 ҫын ыла

Шутласа кѣларѣр, вулакан йулташсем, манѣн миҫе сехет тармаллаҫѣ унта?

— Кун бул вахатра пѣр фѣлйеттон ҫырса пѣтерме пулаҫ, — терѣм те, пѣрахса уграм.

Ман хыҫра татах 20—30 ҫын, умра иккѣх ҫын йулҫѣ.

ҫупсан ҫупсан лашан та сийесси килет.

— 100 крам тпру кѣлпассине, 100 крам ҫѣкар илем те, 100 проҫѣанѣпех ҫисе йарам, — тесе хама хам ашѣ хыпар парса Корпо столовайне кѣтѣм. Кунта ёерет. Ёеретѣн хурйиѣ Афрѣкри утав ҫѣлен пек авкаланаҫ. Умра миҫе ҫын тѣнине шутламарѣм, анҫах сехетѣн кѣске йѣппи „11“ ҫинҫен „12“ кѣтартакан ҫыхвѣртаҫ та иртсе кайрѣ талон илиҫѣн.

Мѣн вѣл вахѣт? Тѣфу! Вырѣссем: „время золото“ тесѣ пирѣншѣн вѣл каҫпа, тѣтѣм пулсан туртаракан „ылтѣн“ кѣна...

Хырама питѣрнѣ хыҫсѣн ҫуҫ кастарма парикмахѣр шырама тытѣнтѣм. Тупрам. „Хосутарствѣ Панкѣнҫен“ урам урлѣ парикмахѣрскѣй умѣнҫе ѣиланма ҫук хуреллѣ ёерет тарѣт. ҫуҫ кастарма пынѣ ҫынсем урамра хурере тарасҫѣ! Атѣл тарѣшшинҫи, Капкаси, Украинѣри тата ытти ҫѣрти хуласене те ситсе куртам кѣҫал, анҫах ниҫта та парикмахѣр умѣнҫе хуреленсе тѣнине курман. Шупашкар кѣтартрѣ. Шупашкар тѣлѣнтерет. Ку ёеретре Шупашкарти комун пуслѣх Платтунов йулташ та нумай тѣна, Ёаваш республѣкѣн Шалти ѳссен кѣмиссарѣ ҫтеппанѣв Иван ҫтеппанҫ та тарѣт.

Майѣн 31-мѣшѣнҫе парикмахѣрски умѣнҫен Платтунов йулташ, йѣрт! кѣна туса иртсе кайрѣ. ҫтеппанѣв И. ҫ. й-ш:

— Платтунов!.. А, Платтунов! иди бриться, иди! — тесе кашкарҫѣ.

ҫапла вѣт Иван ҫтеппанҫѣ.

— Платтунов 3 тенкѣ парса кивѣ притвѣ илҫѣха. Хаҫ сан ёеретѣнте тарѣти вѣл, — терѣс парикмахѣрсем.

иулашки вахатра хуларѣ пуслѣхсем нумайѣшѣ притвѣ туйанасҫѣ. Урамра ёеретре тамѣ аванах мар ҫав ѳнтѣ. Сухал хырма прислукѣна йама май ҫук вѣтха.

Шупашкарта 8 пин ҫын. Аҫасене шутламасаан, ѳслѣ ҫынсен шуҫѣ 6 пинрен иртет. Кашни ҫын (вѣтам шутпа) сахалтан ҫур сехет ёеретре тарса вахѣт ирттертѣр. Вѣл — пѣр кунта 3 пин ѳс сехеҫѣ, ҫулталѣкра 1.095.000 ѳс сехеҫѣ, ӳе 136.875 ѳс кунѣ ӳе (кунне 2 тенкѣлѣх ѳс тусан) 273.750 тенкѣ укҫа ёеретре ҫунса кайнине кѣтартаҫ.

Ёерет, ёерет, ёерет! Хаҫан сахаланѣс-ши вѣл ёеретсем? Мускаври пек пултѣр, тесе ёеретленмелле йапаласене кашни кун йышлѣлантаратпѣрсѣ. Шыв ёеретпе. ҫѣкар ёеретпе. Кѣвас ёеретпе. ҫуҫ касма ёеретпе... Пѣр сѣмахпа каласан: ёерет ёерет сине утланнѣ, ёеретпех хѣваласа пыраҫ.

Етмен А.

Тапак ҫуккипе.

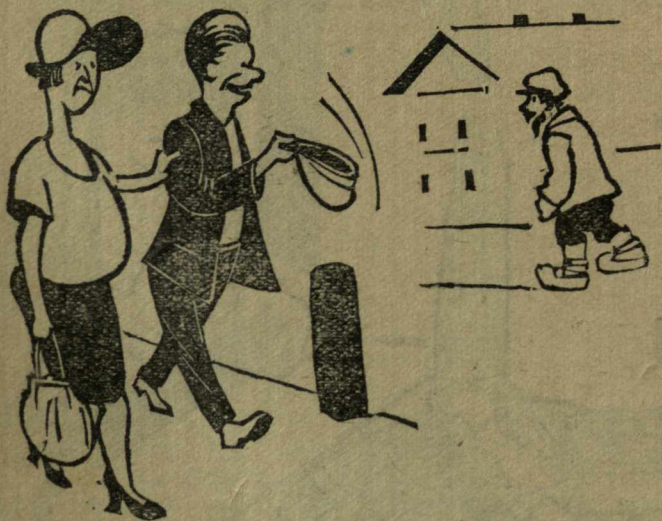
— Есѣ, Ларик, тапак туртмаҫтанҫѣҫке?

— ҫаплаҫѣ ҫав, 45 ҫула ҫитсен туртма лекрѣ

— А... ма апла?

— Тапака кѣнеке тарѣх панѣран,

Хатѣрленет.

Арѣмѣ. — Ма пур лѣпѣр-лапѣр ҫынсене ѳлѣк илетѣн?

Упѣшки. — Вѣл патрак. ѣна ыран-пайанах вытвишентѣй тума пултараҫсѣ.

Х А Р К А Ш У Х Ы Ъ Ъ Ъ Н.

АФИШША УМЁНЪЕ.

— Пўтсёр йытә ес, җән-җән йытах ёнтә! Паҗаш-ка, „вәл пирён пата килсен сан җәх-җәппине хёстерсе лартнә пекех аһа алакпа хёстерсе лапҗәтса лартатпәр“, терё-ха!

— Ех, усал кёсре! Епё сире вәрәм җилхеллипе иксёре те төрмене хуптаратп, епё, епё...

— Наккә җыртса пәх-ха! -терё матәшкә җурәмне теҗук йенелле җавәрса лартса.

Теҗук лаҗ сурҗё те, васкаса килкартинҗен тухса вёстерҗё.

Пётём тавлашса вәрҗни те пёр җәхшән кәһа пуһнә. Теҗукән җәхли пуп килкартинҗе җүренё җухне җенёке кенё. Матәшкә:

— Кәш-ш, кәш-ш, кәш-ш, проклеттәй, кәш...

Анҗах җәххи тухса кайма шухәшланман. Вәл сём-сёрленсе пупән сысна җури ваҗҗи хатёрлесе лартнә апат корити патне пыһнә.

— Кәш-ш, кәш-ш, кәш-ш!

Җәх хәранә та түрех җүреҗерен сикнё. Җүреҗе җинҗе ларакан хайма күршекё те җәхпа пёрлех кёмсёртетсе аннә. Матәшкә җилленнё.

— Ах, теҗук йәхё! Тәхта, еп сана кәтартәп-ха!

Матәшкә васкаса җенёк алакне хупма җупнә, җәххи җав самантра җүреҗе йанакхи җинҗен түрех алак сулли җине сикнё. Җав самантра аһа матәшкә алакпа хёстерсе вёлернё.

Җәх җунатланкалаһа кәшкәрса йәҗё те вилҗё.

Калама җук пысәк скантал пуҗланҗё.

— Аван мар, Вавил атте, унашкал хәтлансан сан матәшку ман мён пур пек җәхсене пётёмпех лап-җәтса пётерме пултарат...

— Есё вёсене җынсен килкартине ан йар.

— Хүререн тытса җармалла-им!

— Җүсрен кәкар хәт маншән пулсан!

— Җук ёнтё, есё ху кәкар аһа! Сысна улпуҗё!

— Ёнселе аһа паҗашка, мён вәл җыпҗәһәт.

— Асту, кайалла ан ил! Епё шалап паратәп!

— Пәшол ман пүртёмрен, пәш-ол, пўтсёр йытә!

Теҗука кәларса утрёҗ. Пуп пүртёнҗен сирпёнсе тухнә самантра вәл, җёркуҗсине кырытса җумне хытә пырса перёнтернё пирки, усал сәмахсем каласа уксакласа килнелле суләнҗё.

— Тәхта! Епё сан айна хәҗан та пулин сысна күртсе хурап хурап! Асәһән вара, терё.

* *

Җиркүри слушпә хай майёпе шәппән ләпкә малалла шунә. Ухсаклакан теҗук хушәран пуп җине сиввён пәхкаласа тәнә.

Слушпә пётсе пырат. Пуп җап-җутә йәлтәртатан кан рисә тәхәнса амвон җине халәһа сәмах (пропә-вёт) калама тухса тәҗё. Вәл пайан тёнҗе пётесси җинҗен каламалли сәмахне малтанах аван хатёрлесе хунәскер, нумай халәх пухәнасса шансах тәнә.

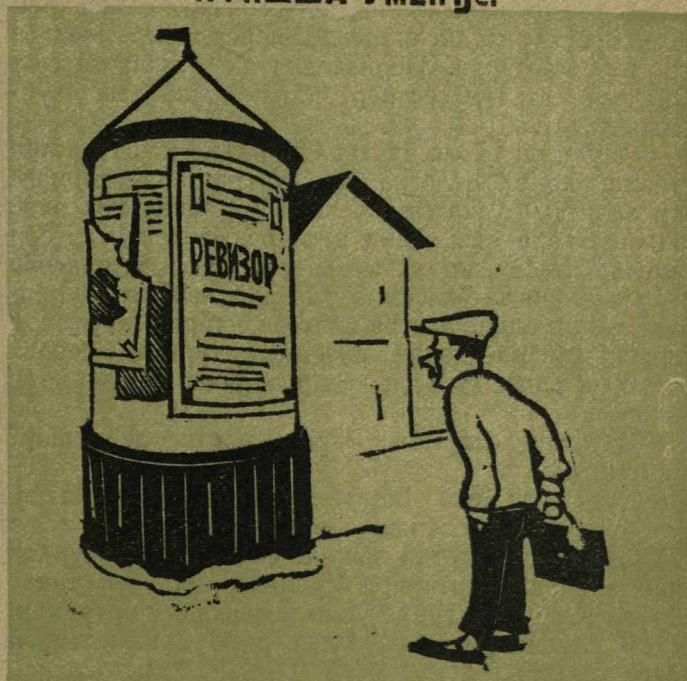
— Җән тене ёненекенсем! тура җәтәмён кранитси җук, анҗах вәл та җәтса иртереймерё...

— Уһән хәйён тепле, манән җәтәм җән-җәһахх та каләпран тухса карё!..

Теҗук пупа аяккалла сирсе, ун вырәнне хәпарса тәҗё.

— Краштәнсем! Суяй вәл, тупата туршән та тура җук! Пётём тён—ултав, сирёнтен укҗа җёҗ шәйәратпәр епёр!..

Шавлама пуҗларёҗ. Хәшё „кирлё мар, толой!“, хәшё „калатарах, пушшей калаҗ“—тенё. Теҗук хәйён сәмахне малалла тәсрё:

— Ко-хә-җән „Ре-висор“ йатлә ко-мөтинә лар-тарҗё. Тфу! Ривисорсемөх пётерёҗё ку саманара.

— Улталатпәр, терём-ха епё сире. Тура җук. Пёлёт җинҗе шәтәк җёҗ. Пуп хәйех мана „ухмах-сене улталатәп, вёсен җамкисем җурәләҗҗенех пуҗ-җапса ман кёҗйене тултарасҗё“—тесе каларё!

— Малашне халәһа улталаса пурәнма шухәшла-мастәп. Хам җири кёлё тумне хывса утатәп. Ма-лашне епё сирёншён теҗук мар. Тён сёрёмё, сирёл!

Теҗук тумтирне хывса пәрахса, урса кайнә пек таптанә. Пупё темён кәшкәрнә. Шавланипе җиркү пысәк җан пек йанәранә.

Теҗук хәйне-хәй җирёп тытса, алтан пек каҗә-рәлса җиркүве пыһа җынсем хушшиге тулалла тухнә.

Такам аллине җупрё. Сасартәк ал җупнә сас пё-тём җиркүве аслати авәтнә пек хупларё. Каҗҗәсем куһнә. Светтуйсем пушшех җтена җумне җыпҗәнса ларнән туйәннә.

Теҗук йулашки хут җавәрәнса, пупа җышккипе йунарё те, куҗран җухалҗё.

Тепёр виҗё кунтан, йалсовет җекретарё җиркү хупасси җинҗен халәх йышәннә постановлениллё пәртакула хулана лөҗнё.

— Епёр җиркёве мёншён хупатпәр-ха... мёншён тесен вәл халәһа тён сёрём... тата пупсем хәйсем те „тён җук, тён вырәнне ултав җёҗ“ теҗёҗ.

Пирён җиркүре халәһа ваҗҗи вуламалли җурт уҗса пама ытатпәр. Җиркү җәнёсене машшинсем, трактёрсем тума илсе кайәр, мёншён тесен, епёр хамәр йалта колхос орканисатсилеме шухәшлатпәр, тенё.

Пойарккён П.

У Т А Р Н Ё К П У Л Н Ё С К Е Р .

РЁК суртёнҗен тухсанах сапур сүмёнҗе сухамра җасалса ыртаткан сынна курах карам. Пилёкрен сүлелли сухамра, айадаллине туперен хевел пёсертсе тарат. Сара уран. Йери тавра пёр лаша та сук. Сак сын патёнҗе сес пёр хушка пуслә лаша хуй-хәрса тарат.

— Йулташ! Тәрха йулташ! Уринҗен кашт хуллен туйапа тёкрём. Кёлетке йашәлтатма тапратрә; малтан аллисем хускалма пусларёс, кайран вара пусё ман йеннелле савәрәнма пусларёс. Питёнҗе кақсар сәмсапа куқсем анҗах куранассё, ытти ырансене хура алшәли татәкёсемпе җарканә та нимте куранмасі. Ман сине пәхсан пәхсан, тарса ларҗё те картус йевёрлёскерне пусёнҗен туртса антарса ашёнҗен тапак хутақси каларса җикарккә җёркеме тытанҗё.

— Йулташ, есё мана Вәрманкассине лёсмёнши? тесе ыйтрам.

— Как рас епё Вәрманкасси витёр кайатап, сұлпутти ма лартса кайас мар, терё.

Хушка пуслә ырхан лашине савәртәмәр та урапа сине хәпарса лартәмәр. Урапине виқ сұл тикёт сёрмен пул; РЁК сурҗё умён сұхәрса сес иртрёмёр, пётём слұшәшҗи ёс пәрахсах пире кантәк витёр пәхса усатрә.

Йалтан уяа тухсан ман йамшәк лашине пушәпа пёр айәккинҗен те тепёр айәккинҗен туртма пусларё. Пушә тивесрен куқ пуса аран сыхласа пырап, җатаймарәм:

— Йулташ, апла ан хёне лашуна.

— Стоп, терё ман хәруш йамшәк, лашине мён пур вәйпа туртса хытә пынә сёртенех тап таратрә. Ман сине тискерён савәрәнса пәхрә те хыттан:

— Пәхатап та сан сине, йулташ краштанин, телёнетёп. Есё кам пулатән? Леш правәй уклонис мар пулёр терё.

— Астан паллатән есё мана, терём.

— Астан паллан! Сәмсу темле куқкәрән усәннә сан... Ара, есё хәлҗи вәхәта пелетни, ман хәвәрт-рах киле ситсе суха тәвакансене хирёс миттёнкапа тухса илмелле, пирён қолхоқнёксем суха пётёрҗёс пул. Утарнёк епё, РЁК'е суха пётерни сінҗен раппәрт пама килтём.

— Иепле ха, суха пётерни сінҗен... сухине пётермен терён?

— Есё ытлашши ан пакка, скоро саңатти пётет, саңатти пётсен кам раппәрт илет. Есё лар лайәхрах, несоснаттёлни халәх—утарнёксене ним опрашҗени те внимаі тумассё, урапине те лашине те ёсё йурах-сәрсирене парассё.

Сархуран кёперинелле вёстерсе анатпәр. Уйри халәх суха тума пәрахса пире пәхат. Кёпер урлә кақсан тәвалла лаша туртма пәрахрә. Антәмәр та утатпәр.

— Сан пите мён пулнә? тесе хуллен ыйтрам.

— Хәш ыранне калан, сәмкине-и йе хәлха җикисене-и?

— Сәмкуна!

— Ун сінҗен нумаі калас пулат. Сәмка сінҗен хақата та сырса йатәм, тухаймарё-ха. Утарнёк епё. Ну, вот, пирён халәх пите несоснаттёлни темелле.

Ну, илер җиркү сінҗен...

Тён сёрёмё кирлө-и? Кирлө мар, җиркү тён сёрёмё сарат? Сарат. Хупмалла-и Хупмалла. Хәшпёр соснаттёлнисене пухса җансене туртса антартәмәр. Сук, сапах та хупма памарёс, җиркү картинҗе ыртаткан җансене такан туса каллех сәкрёс. Мәнкун

кақ спектаккәл лартатпәр, пур соснаттёлни сын пирён патра—җиркүре пур карҗәксем стариксем. Нивушлө сәвсене спектаккале хуса килеймёп терём. Утарни пореткәпа карәмәр, леш хамәрән Касак Унтрисемпе, тытантәмәр пур җанёсене те шәнкәлтаттарма. Ну, конешнә, пур халәх җиркүрен, конешнә, җи малтан мана савәрса илҗёс:

— Ма сәпан җан?

— Ма сәпас мар тетёп. Тён сёрёмё кирлө-и? Кирлө мар. Җиркү тён сёрёмне сарат-и?... Каласа пётерме памарёс.

— Ак сана кирлө-и! Ак сана кирлө мар! тесе мана тытса ман сәмкапа җан сәпма тытанҗёс. Конешнә, милитси пырсан тек сәләнтәм тесе пётёрҗё ман йамшәк.

— Хәлха җикисене мён пулнә тата? тесе хәйул-ләнах ыйтатәп.

— Ку, пустуй йәпалашәнах, хам ухмаххипе туп-рәм. Пуху пухрәмәр. Җәхсене контрактатсилемелле-и? Сәмарта патшаләха памалла-и Памалла терёс петҗаксем, сретҗаксем. Ну, конешнә, камән тумалла ку ёсё. Утарнёкён. Карәм кақсалапа кашни кил тарәх җәхҗёп сума. Кил хушшинҗе пёр җәхҗёп кураймән—сиснө мур хәрарәмёсем епё килессе. Ну, конешнә, утарни пореткәпа шыраса тупрәм. Җәхсем сарай тупинҗе шәкәри ним җёнемесёр ларассё. Шәҗәсем тарәх уләхрәм та җәхсене сума пусларәм. Шелмә җәххисем кәриклатма тапратрёс, пурте вёсё тарса пётрёс. Айалалла пәхатап—пёр кил хушши хәрарәм, конешнә, мана курҗёс, шәҗәпа тёртсе антарса:

— Есё кам? Мён кирлө сана?

— Как, кам, утарнёк. Сәмарта контрактатси тумалла-и? Тумалла. Сирён миёс җәх пуррине пёлмелле-и? Пёлмелле.

— Ак сана контрактатси! Ак сана утарнёк! Ак сана пёлмелле! тесе тапратрёс. Кут-пуқран вут-хём тухат, аран арсынсем пырса мана туртса кәларҗёс. Ман йалисполнитёлпе пёрле каймалла мён, ун җух кәтартайтәм утарнёке хёнеме.

Сәпла, йулташ, каласа параттәр есёр. Питё несоснаттёлни хәлҗи хәрарәм.

Урапа сине лартәмәр та йуртартәмәр малалла.

А. Вәл.

У р н ё й ы т ё .

Мән Хәмаркка (Хөрлө-Җут.) Гаман Илийё урнә пек вәрсса сүрет. Тёрмерен тухсан виқ кунтанах каллех унта кёрет.

Хррр—хам! хам! хам!

Кам сыхәнаі, кам—кам?

— Ай—уй! сыртаі ку йытә, камән?

— Җармалли сук, ан тив, манән,—терё Раман, Тухса аләкран, ирген сүрен тёрлө халәха.

— Хам! хам! хам!!!—хәрр—харрр!!!

Ес ма җаран мана, ан җар!

Тулласа тәкрё йытә, хуқине.

Саврәнса сәпанҗё хуқи пуқ сине:

— Аах! Сәләрах! Кәрауул!

Сәпса пәрахат Илийё—ул. *)

Еккей карнашшө, ывәл еппин.

Еп урнә йытә тесе,—пёлтём тин.

Сын пулсан та... пай-пай-пай!

Ку усалтан сәлах Атәмпай... П. Ф. Сүсёнке.

*) Ывәл.

— Есё ёслекенсен класёнџен пулатăни?

— Халё ан ыйтха: клас сисёмё сăра ёснё пирки тухса пётнё.

Т Ё Р Ё С М Е Л.

1.

— Наџар ёссем, Петр Павлџ, —тенё пиплиотеккăр клуп пуслăхне.—Хаџат-шурналсене наџар вулаџсё. Карттинкисене пăхса тухаџсё те, вуласси шинџен шухăшламаџсё.

— Тен, есё сёнке пёлместён пулё. Хаџат-шурналсене сётел сине лайăххăн, тытса вулас килмелле, хурса тухаймаџтăнпулё,—тенё клуп пуслăхё.

— Лайăхах хурса тухатăп. Ыу майёпе ўркенекен пулса кайнă штол халăх. Мёнке вулама вёрентесине пёлместёп ёнтё, тенё пиплиотеккăр.

Клуп пуслăхё хирёс калама сăмах тупайман. Шухаша кайса џўреџе умне пырса тăнă. Хёвел каџала сулăннă.

— Акă мёнке, Ваџа! Ёёнке килха кунта Тиххăнăва. Епё пёр йапала шухашласа кăлартам пек. Усси те пулё, те пулмё—кайран курăпăр.

Пилёк минутран кулџткомиџси џленё Тиххăнăв пырса тăнă.

— Акă мёнке,—тенё клуп пуслăхё,—токлат тумалла. Темине вайлăрах темă суйласа хур, токлат итлеме нумайрах килекен пултăр. Ну, калăпăр, йурату шинџени унта йе хёрарăм арсына пăрахса кайма пултарнипе пултарманни шинџени. Тёнџери лару тăру шинџен ан та асăнтăр токлатџăк.

— Йурат. Тума пултаратпăр.

— Тăхтаха. Токлаџёкё наџартараххи пултăр. Кам пирён џи наџар токлатџёк?

— Йефремăв наџар калат. Каланине нимён те аяланмалла мар.

— Тăнланмалла мар? Йурат. Каснă-лартнă пире кирлё токлатџёк пулат вăл. Ъавнах токлат тутар.

— Ма апла?

— Ан ыйтса гăр. Ту епё каланине.

Тиххăнăв кайнă џухне клуп пуслăхё хыџсăн каласа йанă:

— Токлат итлеме вуламалли пўлеме пух. Непременнă вуламалли пўлеме. Илтрёни?

2.

Темиџе кунтан пиплиотеккăр клуп пуслăхне каланă:

— Халăх пухăнџё. Пит нумайăн пухăннă. Мёншён салăра тумастăр токлатне, теџсё. Кунта пăџăх, теџсё. Ъапах та токлатне итлесё. Токлатăн теми лайăх „Ъёнё йăла, шалу, тата маџарланасси“. Пёр 10 минут итлерёс те токлатџёке,—токлатне тăнланмалла мар. Итлеме пăрахрёс. Кашни сётел шинџи хаџатсене-шурналсене алла тытса ларџёс. Вулаџсё. Ъушнă ан пултăр тесе вулаџсё.

— Охо! Каларăм епё сана џапла пулат тесе, тенё клуп пуслăхё савăннипе.

— Ъур сехетрен пёгём кёнекесене, шурналсене, хаџатсене илсе пётёрџёс. Токлат тăваканни токлатне пётересшёнџё те, епё ая сапписка џырса патăм: „йара пар тата тепёр сехет, халех ан пётёр“ терём.

— Вулаџсё тетён?

— Пётём хаџат-шурналсене вуласа тухрёс. Ъушнă та вёсене хаџатра џапăннă „џухалнă токкумёнтсене“ те вулаџсё. Есё каласан та ёёнемён, вуламалли пўлёмре мёнке пур—пурне те вуласа тухрёс. Епё 3 уйăхри шурналсене кăларса хутăм. Вёсене те вуласа тухрёс. Тав сана токлата вуламалли пўлёмре тума ас панăшăн, тенё пиплиотеккăр.

— Ђсене пёлес пулат џав, Ваџа,—тенё клуп пуслăхё. —Сăлайне пёлсен йăвăр мар,—тенё пиплиотеккăра йунаса.

Палламан џын.

— Сана сыру кўрсе паёс, темле сыру, пѣлместѣп—терѣ амашѣ Йемелиан пухуран хашѣататса тавѣрансан ун умне пѣр җашкѣ шуратман паранкѣ лартса.

— Аста хутѣн?

— Шкап сѣнѣ.

— Парха вулам.

— Апатна сѣ малтан.

— Сѣме кансѣрлемест вѣл. Кўрха вулам.

Пѣр-икѣ йѣрке вуласанах Йемелианѣн али җѣтреме пусларѣ. Ымланѣ паранкине те сѣтса йама манѣ Йемелиан: „Епѣ пѣр-кунхиине сана йуратниине вѣтаниипе сѣс калама хѣйаймарѣм. Йуратап сана сѣв тери, пайан касхине кѣлет патне пыр, кала-сѣпѣр, сана җунтан йуратакан Нинѣ М“. тесе ала пуснѣ.

Хѣллеренпех йурататаѣ ѣна Йемелиан, анѣх пѣтѣмпех кала-сѣс татѣлайман унпала. Нинѣ венѣтсѣр кайасѣн мар, ком-сомолѣс Йемелиан венѣт тума йахѣна та килмест.

— Асакѣѣ пулас—шухѣшлаѣ Йемелиан. Савѣннипе сѣйескилни те та-ста кайса кѣѣ.

— Илсе ларт, анне, паранкѣна—пѣр йенелле пѣрса хуѣ вѣл апатне.

— Мѣншѣн сахал сѣрѣн? Аван писнѣѣѣске!—Сисеймест ва-тѣ амашѣ.—Йе хѣнара пултѣни?

— Сук, ахаѣ сѣйескилмест.

Кас пулиѣѣн урама темисѣ хут тухса пѣхрѣ вѣл, хѣвелѣ та-та ѣна мѣшкѣласа пулас, йерипен шѣваѣ айалалла. Силли кил-нипе туртса антарасса сѣтрѣ ѣна Йемелиан.

Висѣмкун касхине вѣсем Нинѣпа иккѣш пит хыѣ тавлаш-нѣѣѣ, урѣх никсан та килѣшессѣн пек марѣѣ. Мѣн тѣвѣн есѣ ѣна?

Кас пулсанах Йемелиан утрѣ Нинѣсен кассинелле. Инсѣтре-нѣх хѣрсем йурлани илтѣнет.

Вѣл пыниине курсан Нинѣ хирѣс җулса пыѣѣ.

— Пѣркунхишѣн сѣленместни мана?—тесе пырса сѣкѣнѣ ѣна Нинѣ.—Айта леш йенне кайса ларар, кала-сѣмалли пур. Унѣн мѣнтѣр, йака али вут пек пѣсерет, хура куѣсѣм Йемелиана йуратса пѣхасѣѣ.

Пилеш йывѣсѣи айне пырса ларѣѣс. Курисен пѣрѣѣ тѣррин-ѣе тѣмана кѣшкѣрса ларѣѣ.

Йемелиан та Нинѣ та нимѣн җѣнмесѣѣ, сѣмах пусласа йама мел тупаймасѣѣ.

— Хѣсан илтѣн сѣрѣва—сѣмах хускатса йѣѣ Нинѣ ун сѣм-жерех йѣпшѣнса ларса. Йемелиан сѣрамне йѣп вѣсѣсем җикке-леме пусларѣс, сѣвѣнна пулас вѣл Нинѣна ыталаса илѣѣ.

— Кѣйтѣрлах илтѣм. Пыратни мана кѣѣѣ?

— Пыратѣп. Йурататѣп сана.

— Халехи?

— Хѣѣ ыранах.

— Венѣт мѣнле?

— Мѣнле тѣвас тетѣн, сѣпла ту.

Йемелианѣн җѣри темме сиксе тухасѣн. Капкѣна ленкнѣ шѣшѣи пек сикет.

— Анѣх.

— Мѣн анѣх?—кусѣнѣн тилмѣрсе пѣхѣѣ ѣна Йемелиан.

— Анѣх, аттене кулак спискинѣн хураттар, пиртен туртса илѣѣ йапаласене калле партар. Сѣвсене тусан сѣс сана кѣѣѣ пыма пултаратѣп—терѣ вѣл ѣна мѣнтѣр, вѣри алипе ыталаса.

Тарланѣ хысѣн сивѣ шыва кѣнѣ пекех туйѣнѣ Йемелиана.

— Кай кунтан усал—тѣртѣе йѣѣ ѣна Йемелиан. Вѣн мѣс-кер шухѣшланѣ вѣл. Саншѣн комсомол йатне йараймастѣп. Сы-вѣ пул—терѣ те утрѣ килнелле. Хѣйне Нинѣ мѣн каласа вѣр-сѣнне те илтмест, тарѣн шухѣша кайнипе. Нинѣ йѣрсе вѣрсса йулѣѣ.

С. Йалавин.

„Вѣрнар районѣнѣи Мѣнѣл Хапѣсра пѣр вѣтам хресѣне Кирила Толинѣва сысна нумай усранѣшѣн раскулаѣѣт тунѣ“

(„Канаш“ хасѣтѣн 71-мѣш номѣрѣ).

Иртнѣ тунти кун, пасар кунѣ, Шупашкарти Кор-копѣн пѣр лавккине пырса кѣрет йалтан килнѣ сѣпаталлѣ җѣваш.

— Йѣнѣрех кѣлпасса пурѣи сирѣн?

— Маххан кѣлпасси сѣс. Йѣнни те, хакли те сѣв сѣс, урѣх тытмастпѣр. Мѣн җухлѣ турттарас?

— Турттариѣн малтан „маххан кѣлпасси“ мѣн иккенне пѣлсен аван пулѣѣѣ.

— Постнѣй кѣлпасса пулат вѣл. Постнѣй сахѣр пур тенине илтнѣ пулѣ? Сѣвѣн пек халѣ „постнѣй кѣлпасса“ тѣвасѣѣ. ѣна мункун типпинѣе те сѣме йураѣ, потому штѣ унта ѣлѣкхи пек сысна сѣвѣ таврашѣ хутѣштармасѣѣ, таса маххан ашѣнѣн сѣс тѣвасѣѣ. Маххан мѣн иккенне хѣвах туйма тивѣс-лѣ.

— Снаѣѣт..., снаѣѣт... лаша тени пулатѣхѣ вѣл?

— Во, во, во! Сѣв пулатѣ.

— Апла тата сысна сѣвѣ, йе ашѣ, сывлѣх тѣлѣ-шѣнѣн сийенлѣши мѣн?

— Вула „Канашѣн“ 71-мѣш номѣрне. Унта кураѣн сысна усранѣшѣн мѣнле ѣшалантарниине. Халѣ, пѣрт, сысна пек вретнѣй йапалана нумай усрама йура-масѣ.

— Еппин, аплаха?

— Нга! терѣ йулашкинѣн прикашѣѣк

Вара җѣваш ѣнсине кѣтѣртаттарса хысѣа илѣѣ те, тухса утрѣ лавккаран постнѣй кѣлпассине ил-месѣрех.

С — к.

Телефон тѣрѣх.

1930 мѣш сѣлти майѣн 11-мѣшѣнѣе Кури Никит-тѣн Шупашкарти телефон кантурне кѣнѣ. Вѣл кѣр-сенех—манѣн Сѣнтѣвѣрри райѣсѣтвомѣнѣи Кали-нѣнпа кала-сѣмалла,—тесе каласа пѣвѣк җѣреѣе пекки витѣр кантуралла пѣр тенкѣ тыттарѣѣ.

Майра укѣсана илсенех:

— Сѣнтѣрвѣрри?! Сѣнтѣрвѣрри?! Мана райѣсѣтѣв-ком парѣр-ха?!

Хирѣс җѣнмесѣѣ пулас. Вѣл шѣлѣсене сѣртсах: кѣр!-кѣр! кѣр! аппарата кѣрлаттарса:

— Сѣнтѣрвѣрри?! Сѣнтѣрвѣрри?! тесе кѣшкѣраѣѣ.

Сѣк вѣхѣграх Кури Никиттѣн шухѣшлаѣ: «шелмѣ аѣи мана суйлав прави парассине майлаштарма те пултарѣѣ ѣнтѣ, парсѣнах манѣн пурнѣс сѣитѣѣѣѣ. Кѣтѣртѣтѣмѣѣ вара йалсоветѣнѣи йѣпе сѣмсасене» тесе вѣрссах илет.

Сасарѣѣк телефонисткѣ сѣвѣрѣнса:

— Кури Никиттѣн, Сѣнтѣрвѣррипе кала-сѣр,—тет.

— Сѣнтѣрвѣрри-и?! Райѣсѣтѣвкоми?! Ку кам?!

Лерен кам кала-сѣнне, мѣн кала-сѣнне пѣлме сук, илтѣнмест. Анѣх Кури хѣйѣн тусѣпех кала-сѣни паллах.

— Калинѣн, мѣнле ѣс тухати?!

— ?!

— Ан ман мана суйлав прави парассине. Канаш-лу пулѣѣ-и?! Мѣн терѣс?!

— ?!

— Пошалстѣ ан ман Хамѣрѣнне хамѣр пѣлѣпѣр. Епѣ ыран сѣитѣп. Опесѣтѣлнѣ сана куѣѣненѣс...

Сѣпла кала-сѣнне илгрѣмѣр телефон тѣрѣх майѣн 11-мѣшѣнѣе Кури Никиттѣна суйлав прави памал-ли канашлу мѣнле иртни телефон тѣрѣх илтѣнмерѣ.

Итлѣкен.

Киләш талмакә

Найан аға.

— Суркунне уроксене вѣренес килми пулса карѣ. Уѣитлѣсене стена хаѣаѣѣнѣ туртса илсен урок пѣлменшѣн вѣрѣакан марѣѣ те..

Семйѣрѣ сын хушѣнсан.

— Мѣнле йат парѣпѣр хамѣр аѣана?

— „Капкѣн“ тейѣпѣр.

— Ма апла?

— „Капкѣнран“ пурте хѣраѣѣ, пирѣн аѣаран та пурте хѣраѣѣр.

Сылѣх каѣарттаракан пуп патѣнѣ

— Мѣнле сылѣхсем турѣн?

— Сынна вѣлѣртѣм.

— Турѣ каѣараѣ. Тата мѣнле сылѣх турѣн?

— Тепѣр сылѣх пекки пур та, анѣах пѣлместѣп—те сылѣах ѣнтѣ вѣл, те сылѣах мар.

— Мѣн?

— Стена хаѣаѣѣ ѣине самѣтка ѣырса патѣм.

— О, пит пыѣак сылѣх вѣл. Турѣ каѣарас ѣук ѣна.

Криттѣксѣм хушшинѣ.

— Ара ку кѣнеке пур йѣнѣн те аван кѣнекеѣке. Еѣѣ хѣвѣн криттѣкла статѣунта ѣна хурласа ѣырнѣ. Ма апла хѣтланан?

— Мухтаса ѣырма хѣрарѣм. Кам пѣлет—тен кѣнекинѣ унта пѣрпѣр сулѣнѣак пулѣ.

Шикленѣт.

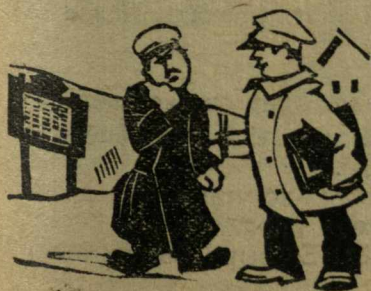
— Мѣншѣн самѣткуна супѣѣ ѣѣркѣнѣ сарѣ хут ѣине ѣыратѣн? Лайѣах хут тупаймарѣни мѣн?

— Лайѣах хут ѣине ѣырсан епѣ пуйан ѣын аѣине пѣлѣѣ тетѣп.

Пулѣшаѣ.

— Сирѣн йалѣѣѣт ѣтена ха ѣатне кѣларма пулѣшати?

— Пит нумаѣ пулѣшаѣ Вѣл пулѣшмѣсан ѣтена хаѣаѣѣ те ту-хайрас ѣук. Вѣл ерѣх ѣѣни ѣынѣн ѣырнисѣмпѣх хаѣат номѣрѣсѣне ѣултарса пыратпѣр.

Тѣсѣмлѣ сын.

— Епѣ пѣр ѣынна пѣлетѣп—ѣак 120 листаллѣ отѣота тѣпѣ-йѣ-рѣпѣх вуласа тухнѣ.

— Кам вѣл?

— Машшинисткѣ.

Рѣтаксирѣ.

— Пѣхѣрха—тѣлѣнмѣлле йапала тупрѣм.

— Ѧста унта тѣлѣнмѣлли?

— Тѣлѣнмѣлле пулмасѣр. Ин-шенѣр—ѣѣвашла ѣырма пѣлнѣ.

Йапѣхлѣха витлѣмѣлли.

— Пурнѣѣ улѣѣнсах пырат ѣав.

— ?!

— Ак сѣмахран илѣр, намѣс-лѣха: авал йумахри Атамѣн йу-махри райра хѣйѣн ѣарамаслѣхне витмѣлли пѣр шулѣа кѣна пулнѣ, халѣ пирѣн пѣрократсѣм ѣна те-миѣшѣшѣр листаллѣ отѣотсѣмпе витеѣѣѣ.

Йалѣѣѣвѣтра.

— ѣекрѣгтар йулташ! Епѣ ссуѣѣ тѣрѣс вѣлѣѣѣмерѣм.

— Мѣн тѣвас апла?

— Йалкор суйса ѣырнѣ тѣсе рѣтаксийѣ йамашкѣн ѣыру хѣтѣр-лѣсе хураѣ.

Килтѣ курман йапала.

— Мѣнле интѣреслѣ йапала пур пайанхи хаѣатра?

— Пѣлместѣп: ман, пайан кан-малли кун, слушпѣна кайман.

Пѣрѣ вѣрѣнни.

Пѣр хѣр хѣйѣн савнинѣ йурату ѣынѣн калѣѣса ларма ѣѣннѣ пулнѣ. Пыма каланѣ ырѣнѣта тѣраѣ-тѣраѣ вѣл каѣѣи килѣссе кѣтсе, анѣах килни курѣнмасѣ. 8 сѣхѣтре пыма пулнѣскѣр 9 сѣхѣтре тин ѣитнѣ. Тѣл пуласѣѣ.

— Ма вѣхѣтра килмерѣн?—тет хѣр.

— Слушпѣ пирки, тет каѣѣѣ.

— Мѣнле слушпѣ пирки?

— Слушпѣ пирки ѣав. Слуш-пѣна пѣр сѣхѣт кѣйѣ йулса пырас йѣлана вѣренсѣ кѣйнѣ сѣтаѣѣ.

Уѣитлѣ. Пѣр ѣын 3 ѣул хушши „Капкѣн“ илсѣ тѣнѣ. ѣулталѣкра „Капкѣн“ 24 номѣр тухѣѣ. Миѣе номѣр илнѣ вѣл 3 ѣул хушшинѣѣ?

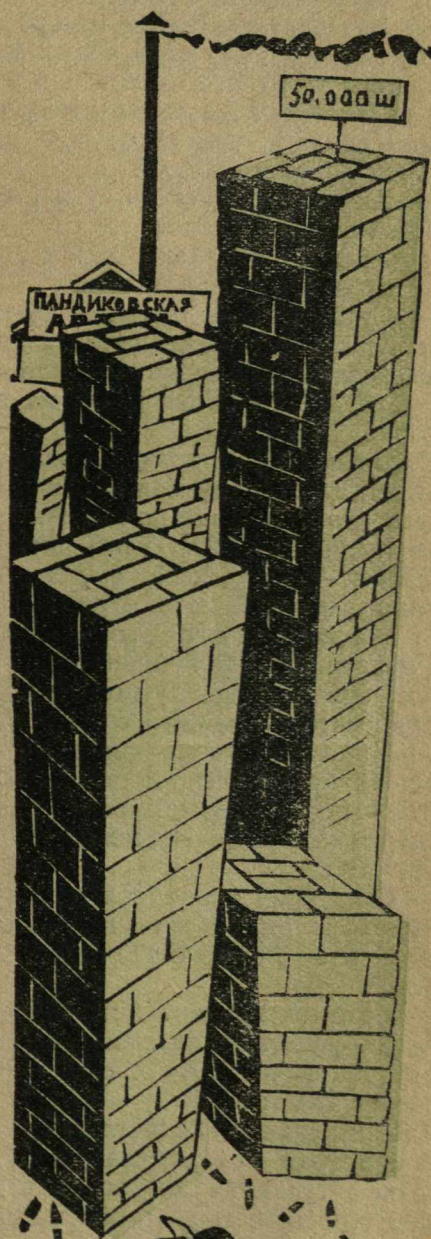
Вѣренѣкѣн. 60 номѣр.

Уѣитлѣ ѣитмѣл иккѣѣкѣ!

Вѣренѣкѣн. ѣитмѣл иккѣ пулай-масѣ: 12 номѣрнѣ пиѣмонѣстѣси ѣу-хѣтнѣ.

ѣуртѣйѣр тѣвас ѣѣсонѣа.

ѣѣвашстройкантурѣ ѣыхѣну ѣур-ѣѣ тумѣ кирпѣѣ ѣук тѣсе, токѣвѣра пѣрахѣѣа кѣларттарнѣ. ѣав вѣхѣтрах Панѣѣк коппѣративѣн 50 пин кир-пѣѣ суѣѣнмасѣр ыртнѣ.

— Таѣта ѣакѣнта кирпѣѣ пулмѣл-лаѣѣѣ. Тупаймарѣм.

Й А Т Л А М А Л Л А.

Йанашсене сиссе, йышанса вёсене
тўрлетесси сәмәл ёс мар. **Сталин.**

Сурамёнҗен пёр усал ханкәлә пырса сыртсан
Авас Усәпә сүмёнҗе ыртакан мәнтәр арәмне тёртсе
йаҗе те тепёр май савранса ыртрё.

Ханкәлә вәл никам йунне ёсме те питех тиркесе
тамаст: уншан хәт ответлә рапотнөк пултәр, хәт
форт пултәр, хәраса тамаст вәл. Авас Усәпә района
җи асли пулмасан та ытла кёсөнни мар, райёстәв-
комра ёслет вәл.

Савранса ыртсан унта-кунта пәхкаларё, ханкәлә
сыртна ыраһа тепёр хут сәтәртаттарса хыҗса илҗе,
сук, айхә килмест.

— Вәт йавәл, ханкәли масарё. Пётём айха вёс-
терҗе. Стена тәраһ пёри, Хёвелтухәсёнҗи җукунсул
патёнҗен шура пантит тарна пек маҗбаналла вёс-
терет. Усәп йунне ёссе сап-сутә сутәлнә. Авас Усәпә
силли килнипе җён пёрешкипе илсе сәт! тутарҗе
те леш лапҗанса ларҗе.

— Ак сана, пантит! ан сүре үлөмрен!

Айхә вёсрё, сывәрма сук. Аптәранә йенне Усәп
җүреҗерен пырса пәхрё. Хёвелтухёс йенҗе кан кә-
вак шурампуҗ хәпарса килет.

— Сутәләт вёт—мөлке пек тусна пуҗне кәларҗе
вәл җүреҗерен.—Кәвак сутә килет.

Васкаса ламппине сүтрё те сётел хушшине пырса
ларҗе. Пүрне хуләмеш җикарккә туса ашәпа типнө
сәварне хыпрё.

Районёпе миҗе проҗбан колхоса кёнине ёнерех
шутласа тытәннәҗе вәл, анҗах йулашкинҗен арәмё
пырса арпаштарнипе шутласа кәлараймарё.

— Ку ернере 12% үснө—шутләт вәл сәмкине
хыпаласа.—Сапла, аһа сырса хурапәр. Унҗен
57 проҗбан ушкәлатнә. Вуниккё те аллә ситҗе...
Мён җул пулатха вәл?—ыйтаҗ Усәп хәйёнҗен хәй.

Сывәрса тәранайманнипе унан икё куҗе те хөп-
хөрлө. Колхос ёсне хутшәннәранпа вәл пёр уйах
хушши ёнтө кунне 4—5 сехет сөс сывәраҗ.

— Ытти районсенҗе пиртен иртмен-и?—савәрса
илет вәл йулташёсене курсанах.—Пирён район җи
малта пыраҗ. Тепёр уйахран 90 проҗбана та сите-
ретпёр, акә курәр. Ну мёнле пыраҗ ытти ыраһ-
сенҗе?

— Сана мёне кирлө вәл — тавәрса каласҗө аһа
йулташёсем.—Есё Усәп пит хөрүллө тытәнатән.

— Йепле „мёне кирлө пулат“? Пиртен иртсе
кайсан?

— Иртёсин, иртҗёр. Аста васкамалла!

Авас Усәпә сапла калакан сине куҗне хөссе пәхаҗ
те пуҗне суллаҗ. „Е-е-х сан, пуҗтавраш“ тенине
пёлтерет ёнтө вәл?

Кашни кунхине хәй шутласа (ыттисене шанмаст),
уйрам тетраҗ сине сырса пыраҗ. Пайан та ван
сутәлнә-сутәлманах шутпа шатлаттарса, кәран-
ташпа тёрёслесе лараҗ. Унан хысёнҗе мөлки, пётём
кётессе хупласа илнө, вәл пёшкөнсен—пёшкөнет,
вәл аллине сикелеттерсен мөлки те пуп сәнни пек
сарлака сәналлә аллине савәркалаҗ. „Утмәл тәхәр
проҗбан пулҗе“ тесе вәл химиҗёски кәранташне
сурҗакёпе йөпетсех сырҗе. Скопкә ашне тата җых-
варпа 69% лартса айлалтан туртса хуҗе.

— Ытти районсенҗе 40%-ран иртни сукҗёха.
Епёр җи малта пыратпәр—тути кётессипе кулса
илҗе вәл җикарккине катәк җейкури сине пәрахас
ыраһне йанашпа җернил кёленҗи акшне җиксе.
Җикаркки „пәшш“ турё. Сав тери шухәшласан

такамән та пуҗе савранё. Усәпан җанахах пуҗе
савранәт.

— Татах сүтәлиҗбенех сиксе тәнә!—йан кайаҗ
ун хәлхине.—Мён пулҗе сана? Мёнле те пулсан
хёраһам пуҗна савәртәрё-и сана?

Усәп кәранташне хурса аллипе йанаххинҗен тытнә
та арәмне пёр җөнмесёр пәхса тәраҗ. Мён калән
аһа? Анланмаст вёт. Упәшки пётём районёпе кол-
хоссем туса җапа тухасшән, сёр сывәрмаст, ёслет,
вәл, форт темёскер шухәшләт. Вәт анманскер. Усә-
пан хёраһам шухәш-и унта. Вёсен синҗен шухәш-
лама мар, сухала хырма вәхәт сук, ван йепле
тумтир тасатакан шҗотккә пек тапса тухнә йанахне
хура сәм.

— Мён тёлөнтөн? Мана пәхса хытсах кайраһ.
Малтан тумланас пулаҗҗе, упәте пекех сынна хәратса
ларатән.

— Санән всо темёскер шухәш—аллине сулҗе
вәл.—Күр сөнө җәлхапус, ура тарлаҗ.

Апат сисенех райёстәвкома җупрө—аләка питёрнө,
ирха, никам та пыман.—Ахаҗ тәриҗҗен тесе пушта
җупрө, вәл пырсан пушта усрөс.

— Ма пит ир?

— Хаҗатсем килнө-и?

— Каҗ, сөрле пушта килҗе.

— Аста, Райёстәвком хаҗаҗёсене парха!

Мускав хаҗаҗёсем те, Шупашкар хаҗаҗёсем те
килсе тулнә.

— Пирён район җи малта; пәх акә—пүрнипе
җышса кәтартрө вәл РЕК'ре пёр җлене.—Епёр тата
мала тухатпәрха, акә куран.

— Есё тёлөкре те проҗбан шутласа ыртатән
пулө Авасав йулташ.

— Шутлән, шүткө ёсө мар вәл. Рас тумалла тәк
тавас пулат, Ерхип тус, тумалла сталпыҗ, тавас
пулат.

— Хәй майёпе те ёлкөрөпёр.

— Е-ей, санпа каласан, есё мён пёлөтөн. Пайан
епө каҗсәр килейместөп, җи кулак нумайлә йалсене
кайатәп, претсәтәтҗөле кала. Сав йалсене кайрө те.

— Ку ернере пёр 20% пёрлештересех пулат.
Тәхәрвунна ситме нумайах мар ёнтө.

— Амарту тураһим есө? Кампа тураһ?—кулкалаҗ
йулташө ун сине пәхса.

— Амарту-и унта, хәт те мён пултәр, сәк ернере
20% пёрлештермелле, вот и всо! Анланатни?

— Ну епө кайраһ—тухса вёстерҗе вәл вәрман
леш йенҗи йалсене.

Каҗхине сөрле пулсан җөпө тытнә йытә пек аран
сулланса ситрө. Сумәр кёпи-мөнөпе йөпетнө аһа.

— Ултә йалта колхос орканисатилерөмёр—савә-
нәҗлә сасәпа каласа паҗө вәл тавраһсан йөпе кар-
тусне сулкаласа.—Ыттисем аста кайнә? Вёсем миҗе
туһа? Нормә тултаратпәр.

— Мёнле нормә? Кам панә сана нормә?

— Кам панә пулати? 90%,—вәт нормә, ыттисем
—кулаксем, вёсене толой. Вәт йепле ёслөсҗө аһа!
Ну епө киле кайраһ, апат сикелес. Пайан лару
тавраш сук-и?

— Ывәннә вёт есө.

— Ывәнни мёскер вәл. Апат сисенех килөп.

Кёсёр те лару иртнө хысҗән Авас Усәпә сөрөле
проҗбан шутласа ларҗе.

— Сывәратни ес пайан—астутараҗ аһа арәмё.—
Йе сөрөпөх ларма шухәш пури?

— Ситҗас. Пётөретөп. Ес ырт, сывәр. Мана ан
пәх, сывәрма пөл.

Проўбан шутланă хысқан хай кайса килнѣ йал-сенѣ кулаксен спискине тепѣр хут пăхса тухрѣ.
— Кăна пурлăхне туртса илсе йалтан хăваласа йамалла. А ку тата, ыгла пуйанах мар та, кулаксем майлă кăшкарашат. Кăна та аса кўртес пулат. Тѣрѣс!

— Ку тата... Ну йурѣ, выртса сыврас. Автансем автассѣ.

Выртсанах вăл саванăслă тѣлѣк кураѣ. Вăл Шупашкарта пек, Тѣпѣстăвком ларăвѣнѣ апа ыслассѣ. „Вăт пурте Авăссăв йулт. пек тăрăшса ѣслесен, епѣр пѣр икѣ сўлтах Ыаваш Респуплѣкне пѣтѣмѣш-пех талккишѣпех ушканлататпăр“, Молотетс Авăссăв — Ыамăртассѣ ун аллине, анѣх вăранса кайрѣ те, алли унăн ыанахах хѣсѣннѣ... Ыуреѣе хушшине.

Йулашки ларура райком пўровѣ „Авăссăва, вăтам хресченне мѣнне астумасăр, нумайѣшне тивѣссѣрех раскулаѣзѣт тунăшăн, хăшне-пѣрне вăйпах колхоза кўртме тăрăшнăшăн йатламалла“, тесе постановлени йышăнсан, Авăссăв йулташ сынсене шанми пулѣ.

— Мана сапла тăрăшнăшăн-и? — Ыѣри ыратнипе тутине ыалашгаркалаѣ вара вăл, аллине Ыамăртаса. — Сук, тѣрѣс мар ку. Ёсе сўлте тăракан оркăна йаратп. Епѣ кунпа килѣшме пултараймастп.

Анѣх унтан та саван пекех ответ килсен, Авăс Усăпѣ пусне усрѣ.

— Пыр та йурѣ ѣнтѣ, ѣслесен те аван мар, ѣсле-месен те айăплассѣ. „Кирек мѣн теѣѣр, епѣ айăпла мар“ тет вăл халѣбенех.

С. Йалавин

Анăсусăр лару.

Йăвăр халѣхи вăхăтра пуслăхсем хушнисене туса пыма. Пуринѣн те ыгларах Мăн-Пакăш (Елѣк р.) копператтив прикашѣкне йăвăртарах тивет.

Мăн-Пакăш йалѣстăвкомѣн преситиумѣ сиѣѣн ал пусса, копператтива сакан пек приккас йанă:

Б р о с б а

Яргошину Сергею

1930 ш. с. 12 ш. Априлте Епир Бакăш сик при-диум членѣсем пайан ларувѣ пулат саванпа та Пакăш сик кинцелерне пѣр паѣка тапак парса йар ыйтакансем пред сика Краснов Михаил Куралев Михаил, Яков Семенов Сергей Феодоров Василий Павлов Герасимов Илларион Козлов Александр Ыйтакансем алă пусатпăр (пурте ал пуснă)

Прикашѣк токкумѣнт тепѣр йенне сапла сырса йараѣ: Есѣр ыйтнине хирѣс мар, анѣх тапак сук, тенѣ.

Сав лару вара пит йерипен иртнѣ. Тапаксăр ѣс те анăсуллă пыман. Тепѣр ларуне копператтива тапак килнѣ кун усма шухăшлассѣ. Ун ыухнехи лару вара пит анăсуллă иртмелле, теѣсѣ.

Аптăранă вăхăтра

— Ыаваш пайторка слушит тума кѣрес тетѣп.

— Ма? сирѣн уѣрештенире те лайăхсѣке.

— Унта хайсен слушăшѣсене 40-шер паѣка пи-рус панă.

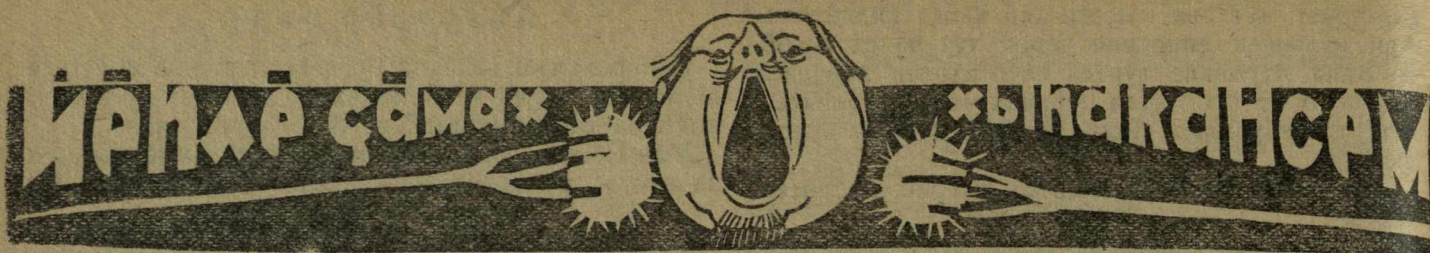
Ăста лайăххине ыухлаѣ.

— Пѣрпѣр макаѣна касѣришăна кѣресѣѣ.

— Ма, аннѣ?

— Унта Ыалха сыхса ларма лайăх.

ПУС.

Пёр пус пулсан—лайӕх, иккё пулсан тата лайӕх-рах, тенё вырӕс ваттисем. Епёр калатпӕр: пёр пус лайӕх, анӕх пёре те пулмасан пит йапӕх, тетпёр. Сӕмахран, Йаракассинӕи (Йетёрне районё) Отиков Петёрён пёр пус пулнӕ. Пус пулнӕ пирки парттийе кёнё. Анӕх кӕсал пёртен-пёр пусне те сухатнӕ та, арӕмё аӕа тусан аӕине ӕиркӕве илсе кайса тене кӕртнӕ (апрелён 27-меш кунёнӕе).

Халё епёр шухӕшлатпӕр: сӕк партти ӕленён йатне Контроль комисси, ӕиркӕве илсе кайса тене керт-месӕрех, улаштарса хурсан, мён йатлӕ пулӕши?—тетпёр.

Вӕхӕт ӕитмен пулин те.

Копператтив кунне уйавламалли вӕхӕта нумайӕх йулмарё ёнтё. Ун ӕухне копператтивсем ӕинӕен пит нумай каласмалла пулат. Вӕл вӕхӕта кётмесӕрех епёр Йёпреӕри копператтив ӕинӕен каласса пӕхасшӕн.

Йёпреӕ копператтивё ӕёрулмисене лайӕх пӕхма пёлмесӕр ӕёртсе расхут курнӕ. Ӕуркунне ӕитнине сиссе ӕёлӕксем илсе килнӕ.

Ӕуркунне ӕёлӕк тӕхӕнса ӕӕрес текенсем Йёпреӕре тупӕнманнине кура, кайран вара тӕхӕнса кивелнӕ карттуссем илсе килнӕ. Ӕитсӕ таврашӕсене „сапор-най книшкӕсемпе“ салатман пирки ӕӕӕыннисем илеймесӕ, теӕсӕ Шӕнкӕрӕпа Пӕрӕӕкан.

Пуласӕ ун пеккисем... ревиӕи комисси ӕывӕрнӕ вӕхӕтра. Унта сирён Йёпреӕре пушар трушини пур вёт. Хушӕрха ӕна насуспа сирпётсе ревиӕи комиссипе правленийе вӕратма.

Сестрасем пирки.

Пёре турӕ пама пусласан, тарса та хӕтӕлаймӕн, тенё ёлӕк пёри. Турри ӕук вӕл. Ӕавӕнпа Ӕёнё Апхӕртсем (Патӕрйел районё) каласӕ: Патӕрйелёнӕи куӕ пулнитсин саветушӕийё пёре пама пусласассӕн тарса та хӕтӕлаймӕн, теӕсӕ.

Вӕл ӕёнё Апхӕрте траххомпа кёрешме икё ӕестра панӕ. Ӕестрисем ӕӕсӕр аптӕрапа ларасӕ.

Пулнитсин пётӕмпе те 5 ӕестра анӕх. Районёпе траххомлӕ 95 йал. Ма ӕав тери Ӕёнё Апхӕрте ыттисенӕен мала хураӕсӕши?—тет Фейӕ кореспондент.

Хирёс калатпӕр: „Капкӕнӕн“ коловотӕпсен хуран-не кёрсе ӕкесшён.

Витрепе.

Кёсёнйелӕк районёнӕи Пайтирек уйёнӕе икё ӕын ӕӕресӕ. Тем шыранӕ пек ӕарӕна-ӕарӕна тӕрасӕ. Пёрин аллинӕе витре.

— Мён шырасӕ кӕсем?

— Суслик (тыркас) шырасӕ. Тыркассемпе кёрешме инструктӕр килнӕ.

— Тытрёси?

— Ӕук. Пёре те тытаймарёс.

Тытайман ӕав, мёншён тесен тыркассен соснани ӕук—ӕерёс кӕмиссариатё йатарласа йанӕ инструк-тӕра та тыттарасшӕн пулман.

Пуп кушаки.

Пуп кушаки пул тытат. Шӕмӕш (Шупашк, р.) йал пулӕшкӕмё йалан пулштух алла тытат. Ун пек ӕухне вара йалта кам асли ӕинӕен тавлашса кӕтарта. Ӕӕнӕксен мотторкинне колхоса пама йурамани ӕинӕен ӕёмёрёлсе кӕтарта. Пуринӕен ытла йалсоветёнӕе хӕй толшнӕсё хакли ӕинӕен сиксех калат. Ресолютсисем персе тултарат. Акӕ пёр ресолютсийё.

Я председатель Кресткома хотел взять поль-зу кресткому, кресткому организовалса за рани но не колхозом по каким причинам занимают нашей должности

Пред. Крестку А. Захаров.

Ей, ӕав Шӕмӕшсем, „не снимайте“ колхоса хирёс ӕӕлекен Саххарӕв „толшнӕсене“. Вӕл „за рани“ суйланнӕ йал пуӕ вёт.

†.

УХМАХ.

Ӕемйонӕвӕн ӕӕс хёрисем кӕтра пулнӕ. Ӕав кӕтра ӕӕс хёрисемпе унӕн артис пулмалла пулнӕ та, ан-ӕх вӕл прикашӕӕкрех ларнӕ.

— Халхи тавар илме килекен ӕынсемпе ӕстан кӕмӕллӕ пулмалла,—тесе шухӕшласа ларнӕ вӕл,—пурте тӕрккес. Мён те пулин килӕшмесенех шалӕпӕ кёнеки патнелле аллисене тӕсаӕсӕ.

Ӕеменӕвӕн кӕвак куӕсем пёре хуралнӕ, тепре кӕвакарнӕ. Пит хытӕ ӕиленнӕ вӕл. Йулашкинӕен ӕышкипе сётеле тонк! тутарнӕ та хӕйне-хӕй татаклӕ кал нӕ:

— Ухмах есё,—тенё.—Сан пек ухмах тёнӕере те ӕук пул. Лектерӕӕс сана. А мёншён? Пустуй, кирлӕ мар, шалӕпӕ кёнекишён. Тӕрккесем тем те ӕырса тултарнӕ унта: тарасапа тёрес виӕменни ӕинӕен те, тавар илекенсемпе каласма йуратмани ӕинӕен те, премӕксем ӕисе ларни ӕинӕен те. Мён каласмалли пур ёнтё... Кёнекине правленийе илсе карёс.

— Унӕн, ухмаскер, епё мён ӕинӕен шухӕшласа ларнӕ-ши? Ма ӕапла пуласине малтанах сисмен-ши? Ех, шёвёр сӕмса! Мёншёнха мана атте-аннесем хут вёрентнӕши? Килте ӕс пулсан та хут вёрентме йанӕ. Вёреннӕ. Вёреннӕ те, анӕх кирлине вёрений-мен. Ара ӕавна аса илме пултарайман та: шалӕпӕ кёнеки иккё пулмалла пулнӕ,—пёри тавар илме килекенсене ӕырмалли, тепри пуслӕхсене кӕарт-малли. Пуслӕхсене кӕартмалли ӕине хампа туслӕ ӕынсене ӕыртармалла пулнӕ, хам та сулахай алӕпа ӕырма пултарнӕ пулаттам. Ӕук, малтанах аса илей-мен..

Ӕеменӕв хаш хуйхӕрса илнӕ. Унтан ӕышкине ӕӕмӕртаса сӕмси патне илсе пырса:

— Ну, ухма-х-ёсё!—тенё хӕйне-хӕй пит хытӕ тарӕхнипе.

М. Махсимӕв.

„САККУНСЕМПЕ ХУШУСЕН“ ХҮРЕИСАМҖ.

Касторккә—хырам ыратнә вәхәтра пыл сінҗе пыллантарнә пылран та паха амал. Каләпәр, санан хыраму ыратнипе кәвапу тымарә шатәртатәт. Есә виҗе виләм пек авкаланатән. Ңытәр каҗаки пек суҳаратән. Арәму та йәрет ун җухне сана хәрхенсе. Сан ыратнин суррине хай сине илме те хатәр ун җухне:

— Җарән, шуйттан саварә!.. Мән суҳаритан, пётменнә?— тет вәл сана шеллесе.

Есә саплах кәшкәратән. Сав вәхәтра пар сана пәр 50 крам касторккә, аһа сур стаккан шыв сине йар та, куҗна хупса еҗсе йар. Савантах санән ашу, ләк-лак тума пуҗлаҗ. Тепәр сур сехетрен вара.. санән ашу ләштах пулаҗ. Куҗусем хайсене хайсем хупанса есә сывәрса кайатән. Арәму та, есә кәш-карма җарәннә пирки, сана сураман савса, тутипе сан тугуна кәмәл туса хавараҗ. Вот йепле касторккән вайе Сав вәхәтра ан пултәрха касторккә йатла амал, есә пётәм йал халәхне ура сине тәратән. Саванпа та касторккәһа—хай вәхәтәнҗе кирлө метиккамент, теҗсә лекәрсем.

Вәхәтра кирлө сав вәл. Аш ыратма җарәнсан мәне кирлө касторккә. Ун җухне вәл пушар хыҗ-сан ишәлсе пәсәлса ыртатан навуса та тамасҗ.

Аш ыратнә җухне клисма та калама сук маттур пулашаҗ. Анҗах шывне ытла вәри тавас пулмасҗ, сивә тума та йурамасҗ,—30—35 кратас ашә пулмалла сан хырамна тулмалли шыв. Вара сав тери хитре пулаҗ. Кунта савна каласа хавармалла: клисма та касторккә пекех хай вәхәтәнҗе кирлө йапала. Вәхәҗе иртсен...

Пурнәсра касторккәһа клисмаһа кәһа сотсмалисәм никәсне хывма май сук, шевә никәс пулаҗ, мәншән тесен... Пурнәсра нумай йапала кирлө Унта мән-мән кириле суса та каларас сук, анҗах пайан, есә хәрсе еҗленә җух, пурнәсра тәпә тымарә-пех сәнетесшән кәрешнә җух вәхәтра кирлө сирәп саккун вәхәтринҗен те вәхәтра кирлө. Пурнәсра

тәрлө йенелле сулаһнашән тапаланахан халәх си-йәсене пролеттарин пәр сирәп саккунә айне илес тесен пролеттари патшләхән ыраһти тытамәсен еҗсулне, еҗ саккунне вәхәтра ситерме кирлө. Вәхәтра аһлантарса пани кирлө. Унсәран пролеттари патшләхән ашәнҗе йун емекен сәләхсем ерҗесе кайма пултарнә пирки, хаш-пәр сынсене, хаш җухне уҗрештенисене те политтәклә касторккә, йе савән йышшиҗих клисма лартма тивет. Анҗах, политтәклә касторккәһа клисма сав тери хака үкекен амалпа мел вәсем.

— Америк уҗрә,—тейеҗ саккунсәсем.

Америкә, Аҗи и, анҗах еҗхаләхне кирлө саккунсем пирән җас-җасах ик-виҗ сул таҗта сәтәрәнсе сүрессә.

„Йалсовеҗәсем наҗар еҗсләсә. Йалсовеҗәсем хайсен ыраһне тупаймассә. ыраһсем (кунта РЕК-сем те кәрәсә) тәрлөрен сулаһҗака кайассә“, тетпәр, тем те калатпәр.

Анҗах, пасәр каланә вәхәтра кирлө саккун йаланах айәллә „ыраһсене“ хал те ситеймен, мәншән тесен, вәл „Саккунсемпе хушусен“ 26-мәш №-җе (май уйәхән вәсәнҗе) тин саванса тухрә. Рассейри Советсен Тәпәстәвкомә ку положенийе 1928-мәш султа апрелән 6-мәшәнҗе савса каларна; анҗах пирән йалсовеҗәсем хал те положенисәрех, хәсәр җәрҗун пек сүрессә.

Малашне лайәх пулаҗ ентә. Хал саккунсемпе хушусен пипли хулаәмәш кәнеки пиҗетленетҗа. Унта Рассейрипе Җаваш Тәпәстәвкомсем 1926-мәш сулсенҗе каларнә саккунсем те пур. Вула, йалсовеҗә,—тет лайәх роман. Хал, кәрешүллә кунсенҗе йышәннә саккунсене 4 сулсәр ан кәт,—план тәрах, җеретпе пулса пыраҗ вәл йапала.

Сапла „Саккунсемпе хушусен“ 27-мәш №-җе миҗемәш султа йышәннә саккунсем саванса тухәс, курапәрха. Каллех хуреисам пулми.

Етмөн А.

Ауттиссисем

Кайа йулсан кайу шәтаҗ тенин аса илсе сәрпү районәнҗи комсомол комиттеҗе васкасах йалсене хутсем салатнә. Хуҗәсем сине: **апрелән 1-мәшҗен** йалсенҗе пионерсен йухәмә үссе пыни сінҗен отҗот тәратма хушнә. Ку хута җылай йалсенҗе **майән 12-мәшәнҗе** тин илнә. Халә ентә, сумәрсем пулман пулин те, хуҗә сине пит сәра кайу шәтса тухнә. Кайу ашәнҗе кайәксем пытанмалла ылаҗсә.

Пылхуҗәсене пәһса усрамалла курсра вәренмен пулин те, сүлти Вәрман йаләнҗи (Канаш районә) комсомоләс Никколай Петров утарән тәп еҗсәсене пит лайәх пәлет: кулаксенҗен прикатәра еҗленә җухне илсе тухнә пыла никаман ыйтмасәрах сисе йанә. Тата кулаксен торки туса сутмалли йапалисене вәрласа йулнә. Вәрланә пулин те хай вәрри сінҗен йалсоветран утостоверени илмен.

Пушкәрт распуләнҗи Слакпуҗ йалән претсәтәт-тәлә тинкәле йуратаҗ. Тинкәле йуратнә пирки акма панә вәрләхсене хуран тулли тинкәле лакәртаса вәретет. Тинкәле сине җухне еҗмелли шыв пултәр

тесе, сав вәрләхранах самоконккә тәваҗ. Тата „тинкәлә ситернәшән“ пуйан хәрәсене „патраҗка“ тесе хут туса паркаланә. Тинкәлене йуратсан та, тинкәләшән ответ тытма йуратмасҗ.

сәртменә хатәрленәсә. Тәмер йаләнҗи (Канаш районә) колхос правленийә сәртмене вайлән иртәрес тесе, 15 витре сәра туса хунә. Сәри, хәмла лайәх пулнә пирки, лайәх пулнә, кәпәклә. сәртмене ытти йәнҗен хатәрленәсә, хәмла пәтнә пирки, халә кәпәк та кәлараймасҗа.

„Капкән“ ситес нумәрә Җаваш Автономийә 10 сул тултарнә йатпа тухаҗ. Нумәр вәлҗи лайәхрах калавсемпе сәвәсем сырса парас тәләшпе сак писсәт-тәлсем сотсиалисәмлә әмәрту тәвәсә: Акакиәв, Ваҗанкка, Етмен, Шәпҗәк, Йа-лавин, Йәван-Муҗи, Утмәл-турат, тата ыт. тә.

Вәл нумәрсәр никам та ан йултәр. Атрәсә 15-мәш странитсәра.

КОНСУЛЬТАТСИ В ЫР Ё Н Н Е.

П о е м а х а р а х х и.

Хаљхи саманара пите те „простаҥке“ ҫав ҫав
ҫырма:

Рас!
и квас!
пулҫе таҫе ҫеанс.

Савҫсем те, ҫене литературҫа терменҫсем те
хатер.

Ҫуҫенин авҫ „поемҫа хараххи“ (!) ҫырса хунҫ—
ҫуҫентерет канҫ.

Ых, сивеҫке
ых...
Кай пилеҫне
ҫых

тесе хайен поиемҫа хараххине пуҫласа йараҫ. Хай те
харахан, еҫе те маҫаран вара супелтетет. Йуле
пилеҫпе таҫта сиве ҫерте ҫаварттарса ҫурет. Мен
пур „пуҫ, куҫ, муҫ, луҫ руҫ, наҫ, лаҫ...“ сыпаксен-
ҫен савҫ калапласа тултарнҫ. Шашла кавас сутма
тухнапа перех.

Йунҫм, йунҫм
йун
пит те хавшак
ҫун.

тесе сикет.

Ҫывармарҫм
ҫер...
комсомолкҫа
хер.
Ех, ҫунҫм Мар-
уҫ...

Лайахҫе каланҫ. Та-руҫ, Ыа-вуҫ, Кав-руҫ... Ыу-
пой самахран ике йерке савҫ туса парат. На саккас

Пуппа кулак тата патрак.

Пуппа кулак перинҫе
Тытанҫеҫе тавлашма:
Кам весенҫен
Ытларах
Уса курет
Халаха.

Пупе калаҫ:
— Сан, кулак,
Уссу литрех сахалрах.
Кулак сиксех ахараҫ:
— Ман саннинҫен
Нумайрах.

Тавлашреҫ пулҫ виҫ сехет,
Пери перне
Паранмаҫ.
Кулак ҫилли ҫитнипе
Ҫуҫ пуп ҫуҫне
Ҫаканмаҫ.

Ҫав вахатра
Урампа
Иртсе пынҫа пер патрак.
Ҫав патрака
Тарҫара
Ҫиҫ сул тытнҫа хай кулак.

— Кала пире,
Ҫанниле!
Кам пирентен

рифмҫа та, ритмҫа та пур. Ҫав хушарах комсомолкҫа
кана савнаҫ. Опрҫс та, меттафарҫа та.

На! тулҫкеш — Ҫамласа ҫех — ҫитер.

Йунтымарҫм
ҫик
Колхосалла
сик

И пулҫе те, тет, савҫан пурнаҫ.

Анса пыҫе

еҫ.
„Пулҫе“ пурте
пур
Кивве тыт та
сур.

„Кивве сур“, тене. Менҫеҫи-ха кивви савҫ
санлахе тарҫа? Акҫа мен иккен-ха вал, савҫ хайех
анлантарса панҫ.

Пусмарҫ—йупи
ҫен,
Ҫен пушалаҫ
ҫен.

Менле кайаҫ тиренҫен тунҫи ку „ҫен пушалаҫ
ҫен“ тенине? Йупа пекех хыта тет-ха тата ҫене.
Ҫапаҫенех ҫуҫентерсе йараҫ ку „ҫен йупа“.

Ҫапсассан йепле-ши? ҫыракане ҫапманшан ҫил-
ленет. „Еле ҫак поема хараххине пертертенпе
ретаксине виҫе хут йарап енте... тет. Хай ҫавнаш-
кал тилмерсе ытнҫа тарҫа, ҫаптарасах теремер.
Вулакансем те „ҫуҫенсе“ курарҫа савҫла.

Урхам.

Нумайрах
Еҫен хура халахне
Уса курет йаланах?

Хура халах енсинҫе
Есер

иксер
ерешмен.

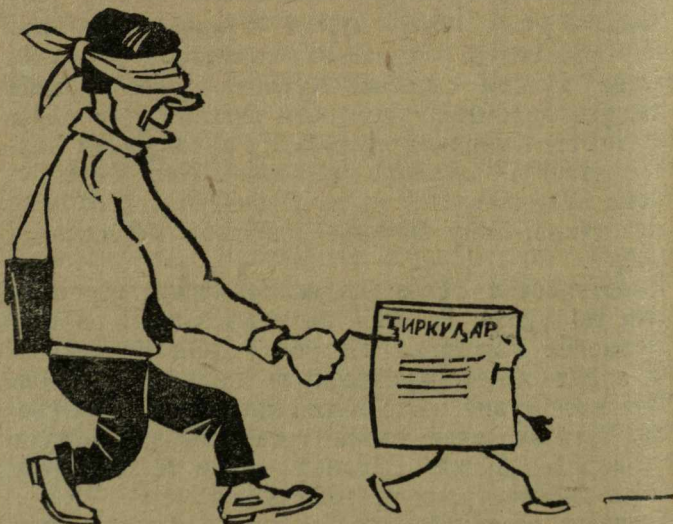
Патрак кулҫе йал та йал,
Пере туре самаха:
— Нимскер усси

Сире
теппех
пертерме

Нихаҫан
Епер
Кумен
есер
халаха!

тухна
керешме!

Йехрим Иване.

— Ыркулар пур пулсан куҫсар та йураҫ.

Уйăхра 2 хут тухакан саттирăпа кулăшлă журнал „КАПКАН“

Кашни хёрлĕ кĕтесрех, кашни месткомрах, кашни ăавашсем пур хёрлĕ касăр-масемпе çесонĕксен паракĕсенѳех, кашни вулав çуртĕнѳех, кашни трамкрушок-рах, кашни кĕнѳелертех, кашни копператтиврах, кашни хурал пўртĕнѳех, кашни арман пўртĕнѳех, кашни парикмаххёрскинѳех, кашни маѳтерскойрах, кашни килĕрех пулмалла.

«Капкан» журналра: кулăшла калавсем, фелĕеттонсем, вулама лайăх саметкăсем, сăвăсем, кулăшла карттинсем тата ытти килĕшўллĕ йапаласем пиѳетленесѳĕ.

Унан «йĕплĕ сăмахĕсем» ёссыннисемшĕн тăшманлă сынсен сăварёсене вайпах кĕрсе кайса вулакансене лахăл-лахăл култарса пырасѳĕ.

Унан кулăш тақмакĕнѳен вёси-хёрисёр кулăшсем тухса тăрса, «Капкана» ыттисене те илтерме кирли синѳен аса илтересѳĕ.

Ана ийўл ўйăхĕнѳен пусласа 1931-мёш сўлтѳен сырăнса илме пĕтёмпе 60 пус анѳах (кашни ўйăха 10-шар пус) кирлине манмалла мар.

Пиѳмоностсăсем, пуштă уйрăмёсемпе акĕнтлăхёсем урлă та сырăнса илме пулатă ана

**„Капкан“ журналсăр тăрса йулас мар
тесен, ыран пайанах ана сырăнса ил-
ни синѳен пĕлтерекен квитантси алăра
пултăр!**

Укса кусармалли атрёсне сак сăмахсемпе сырмалла:
Чебоксары, Канашская, 15, Конторе Издательства «Канаш».

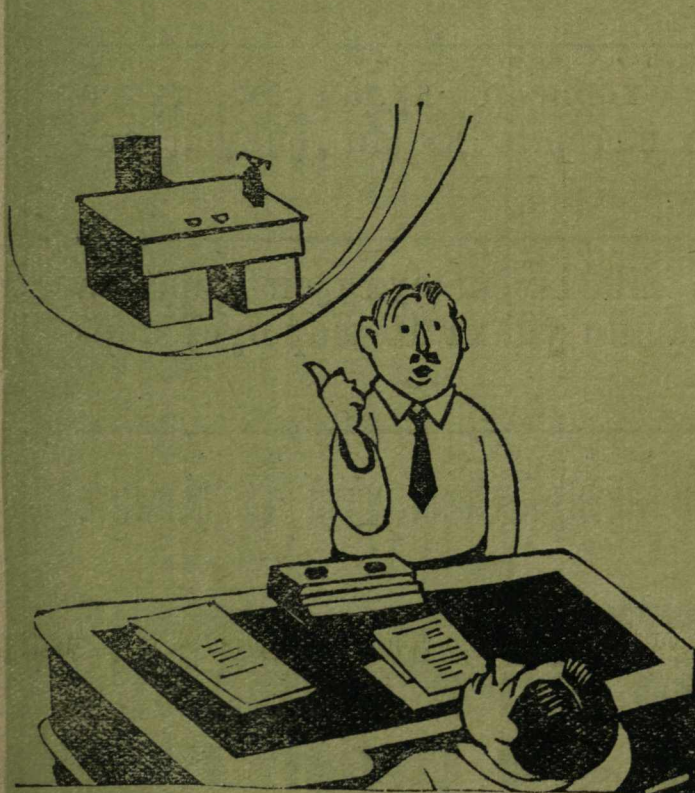
ՇԱԿԱՆ ԲԵԿԿԻՏԵՆԵ ՓԱՐՏԻՆԵ ԻԼՄԵՇՏԷ՛.

— Բրձմ քուշնիք, քարտիյե կ՛րԵՏ տԵ՛Ղ։

— Ֆրաքսի ՏարժԵՂԱՆԻՅՏԵՆՅԵ քուԼաՏ տԵՍԵ, քարտիյե կ՛րԵՏ տԵ՛Ղ.

— ՏաճԵՂՅՈՒ քուԼաՏ տԵՍԵ, քարտիյե կ՛րԵՏ տԵ՛Ղ.

— ՄաՆձՆ ՎԻՇԵՄՏԵՍԼ 3-մԵՄ ՐԱՏՐԵՂ ՓԱՏԵՆՏ քԱՐՅԵ՛Ղ. ԽաԼԵ՛ քԵՐ ՏԵԿԽԱՄԵՆՏ ՏԱ ՏԱԿ. ՏԵԿԽԱՄԵՆՏԵՍՐ քԱՐՆԱՄԱ կԻՅԵՄ տԵՍԵ, քարտիյե կ՛ՐՏԵՄԵ ՅԻՏԱՂ՝...

ՕՏՎԵՂԼ ՐԵԿՏԱՂՐ Բ. ՎԱՏՏԻԼԻՅԵՎ